

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства енергетики
України

_____ 2026 року № _____

**Стратегічний план розвитку
Акціонерного товариства «Оператор ринку»
на 2022 - 2026 роки**

Розділ 1. Загальна інформація.

Відповідно до вимог Закону України «Про ринок електричної енергії» (далі – Закон) АТ «Оператор ринку» (далі – Оператор ринку або Товариство), діє на підставі ліцензії, виданої Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП або Регулятор), забезпечує функціонування ринку «на добу наперед» (далі – РДН) та внутрішньодобового ринку (далі – ВДР), а також здійснює організацію купівлі-продажу електричної енергії для доби постачання відповідно до Правил ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку, затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 308 (далі – Правила РДН та ВДР).

Крім того, Оператор ринку має право організовувати та проводити електронні аукціони з купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами на підставі відповідних ліцензій, що видаються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР).

Для забезпечення функціонування РДН та ВДР, а також здійснення організації купівлі-продажу електричної енергії для доби постачання на цих сегментах ринку, постановою Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 № 324 було створене державне підприємство «Оператор ринку».

У грудні 2021 року державне підприємство «Оператор ринку» перетворено в акціонерне товариство, 100 відсотків акцій у статутному капіталі якого належить державі та не підлягає приватизації, відповідно до наказу Міністерства енергетики України від 20.12.2021 № 344 «Про створення акціонерного товариства «Оператор ринку». Товариство є правонаступником усіх прав та обов'язків державного підприємства «Оператор ринку».

Засновником Оператора ринку є держава в особі Міністерства енергетики України.

Юридична адреса Товариства: 01032, м. Київ, вул. Симона Петлюри, буд. 27.

Оператор ринку має на меті розвивати та удосконалювати напрями своєї діяльності, враховуючи європейський досвід та кращі практики розвитку операторів ринку на європейських ринках.

Розвиток та удосконалення напрямів діяльності Оператора ринку направлені на підвищення прозорості та ліквідності ринку електричної енергії, підвищення конкуренції, створення нових можливостей для торгівлі електричною енергією учасниками ринку, формування механізмів гарантування виконання зобов'язань між учасниками ринку електричної енергії.

У своїй діяльності Оператор ринку співпрацює з центральними органами виконавчої влади, органами державного регулювання, іншими державними органами та учасниками ринку електричної енергії.

Оператор ринку співпрацює з міжнародними організаціями (Енергетичне співтовариство, Проєкт енергетичної безпеки, що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID)) та європейськими операторами ринку.

Між Оператором ринку та Tetra Tech ES, Inc., яка є виконавцем Проєкту енергетичної безпеки, що фінансується Агентством США з міжнародного

розвитку (USAID) підписаний Меморандум про взаєморозуміння щодо співробітництва в рамках міжнародної технічної допомоги.

Основними завданнями Меморандуму про взаєморозуміння щодо співробітництва є надання Оператору ринку технічної допомоги із закупівлі програмного та апаратного забезпечення для впровадження функції «зареєстрованого механізму звітності» (RRM) з метою реалізації положень Регламенту Європейського парламенту та Ради (ЄС) від 25.10.2011 № 1227/2011 щодо доброчесності та прозорості оптового енергетичного ринку (Регламент REMIT), технічної допомоги із удосконалення системи моніторингу та аналізу ринкових даних та технічної допомоги для впровадження діяльності з організації та проведення електронних аукціонів з купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами.

Також, на виконання пункту 2 частини третьої статті 4 Закону України «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів» наказом Міністерства енергетики України від 29 січня 2025 року № 41 акціонерне товариство «Оператор ринку» визначено адміністратором електронної системи репортингу.

Оператор ринку, виконуючи функції з адміністрування електронної системи репортингу, розвиває діяльність на ринку нафти та нафтопродуктів, забезпечуючи збір, обробку та аналіз даних про обсяги операцій учасників відповідних ринків, якість і безпечність нафтопродуктів, а також інформації, необхідної для формування, обліку та контролю мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів відповідно до законодавства. Така діяльність сприяє підвищенню прозорості ринку нафти та нафтопродуктів, рівня енергетичної безпеки та контролю за сталим постачанням нафти та нафтопродуктів на внутрішній ринок у разі виникнення кризової ситуації на відповідному ринку, а також виконанню Україною міжнародних зобов'язань у сфері створення мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів.

Водночас, в умовах збройної агресії додаткові виклики постали і перед ринком нафти та нафтопродуктів. Руйнування нафтопереробних потужностей та інфраструктури зберігання, блокування морських портів, втрата доступу до частини логістичних маршрутів, а також необхідність повної переорієнтації імпорту на постачання з країн ЄС призвели до дефіциту пального, суттєвих коливань цін та зміни структури ринку. Ці фактори обумовили потребу у створенні та розвитку сучасних механізмів збору, обробки та аналізу інформації про обсяги виробництва, постачання, запасів та реалізації пального. Електронна система репортингу, адміністрування якої здійснює Оператор ринку, виступає ключовим інструментом забезпечення своєчасного моніторингу та ефективного державного контролю, у тому числі для виконання вимог законодавства щодо формування та зберігання мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів, а також наповнення зазначеним ресурсом внутрішнього ринку у разі виникнення кризової ситуації.

Стратегічні цілі Стратегічного плану розвитку Оператора ринку визначені з урахуванням поточного стану галузей та діючого законодавства.

Наразі, внаслідок військової агресії російської федерації проти України відбувається руйнування енергетичних об'єктів, спад виробництва електричної

енергії в країні, а також зниження платоспроможності споживачів, що впливає на ринок електричної енергії та економічну безпеку України в цілому, та безумовно, впливає на поточну діяльність Оператора ринку і реалізацію стратегічних цілей Товариства.

Реалізація стратегічних цілей, крім цього, суттєво залежить від імплементації положень законодавства Європейського Союзу, виконання Україною зобов'язань щодо виконання положень Договору про заснування Енергетичного Співтовариства та впровадження нових або змін до діючих підзаконних нормативно-правових актів, пов'язаних з напрямками Стратегічного плану розвитку Оператора ринку.

Розділ 2. Аналіз середовища.

2.1. Аналіз внутрішнього середовища.

Оператор ринку є учасником ринку електричної енергії та створює організаційні, технологічні, інформаційні та інші умови для здійснення регулярних торгів на ринку РДН та ВДР. Оператор ринку забезпечує функціонування РДН та ВДР в Україні, і відповідно до вимог Закону та ліцензійних умов є єдиним оператором РДН та ВДР.

Оператор ринку здійснює управління всіма процесами на РДН та ВДР за допомогою відповідного програмного забезпечення.

Торги електричною енергією проводяться 24/7 в автоматичному режимі, без будь-якого ручного управління процесом.

Оператор ринку забезпечує конфіденційність інформації, отриманої від учасників ринку, що використовується ним для виконання своїх функцій на ринку електричної енергії та становить комерційну таємницю.

Оператор ринку використовує дані, що генеруються учасниками РДН та ВДР для участі на торгах, для статистичних цілей та спостереження за роботою РДН та ВДР, гарантуючи їх анонімність.

Оператор ринку відповідає за:

- реєстрацію учасників РДН/ВДР, створення та ведення їх реєстру;
- організацію та проведення торгів на РДН та ВДР;
- визначення за результатами торгів обсягів купівлі-продажу електричної енергії на РДН та ВДР, цін на електричну енергію та фінансових зобов'язань учасників РДН/ВДР;
- оприлюднення результатів проведених торгів на РДН та ВДР, а також інформації, яка не є конфіденційною (реєстр учасників РДН/ВДР, звіти про результати роботи РДН та ВДР, тощо);
- повідомлення оператора системи передачі про договірні обсяги купівлі-продажу електричної енергії на РДН та ВДР відповідно до Правил ринку;
- проведення своєчасних та у повному обсязі розрахунків за куплену-продану електричну енергію на РДН та ВДР;
- спостереження за роботою РДН та ВДР і поведінкою учасників РДН/ВДР у процесі участі у торгах.

Для участі у РДН та/або ВДР учасники ринку електричної енергії укладають з Оператором ринку договір про участь у РДН та ВДР, типова форма якого є невід'ємною частиною Правил РДН та ВДР.

Ціна купівлі-продажу електричної енергії на РДН та ВДР визначається Оператором ринку для кожного розрахункового періоду відповідно до Правил РДН та ВДР:

на РДН – за принципом граничного ціноутворення на основі балансу сукупного попиту на електричну енергію та її сукупної пропозиції;

на ВДР – за принципом ціноутворення «по заявленій (пропонованій) ціні».

Результати торгів на РДН та ВДР публікуються на вебсайті Оператора ринку згідно з Правилами РДН та ВДР.

На вебсайті Оператора ринку розміщуються звіти щодо аналізу роботи РДН та ВДР з відображенням агрегованих, знеособлених даних за 10 та 20 днів розрахункового місяця, за місяць, квартал, півроку та рік та інші аналітичні матеріали.

Оператор ринку здійснює підготовку та надання звітних даних для моніторингу РДН та ВДР Регулятору; відповідно до його законодавчо встановлених повноважень та функцій.

Оператор ринку гарантує щоденну 100 % оплату продавцям електричної енергії завдяки здійсненню платежів через ескроу-рахунки. Система розрахунків Оператора ринку працює у робочі та вихідні дні.

Фінансування діяльності Оператора ринку здійснюється за рахунок учасників РДН/ВДР відповідно до Правил РДН та ВДР, а також за рахунок надання інформаційно-консультативних та організаційних послуг на ринку електричної енергії.

Основні показники РДН та ВДР в період III квартал 2019 року – III квартал 2025 року наведені у додатку 1 до цього Стратегічного плану розвитку.

Зокрема, кількість активних учасників, які подавали заявки на участь у торгах на РДН з початку роботи Оператора ринку виросла з 253 до 284 на кінець 2021 року, або на 12 % (у певні періоди кількість активних учасників досягала 316), на ВДР – з 231 до 282 на кінець 2021 року, або на 23 % (у певні періоди кількість активних учасників досягала 306 учасників).

Зазначена кількість активних учасників, які брали участь у торгах на РДН та ВДР, підтверджує високі стандарти роботи Оператора ринку та свідчить про безпеку торгів електричною енергією на майданчику Оператора ринку.

Порівнюючи з початком роботи нового ринку електричної енергії в Україні, в 2021 році спостерігалася тенденція щодо зменшення обсягів торгів на РДН та ВДР. Так, сумарний обсяг торгів на РДН та ВДР у 2021 році становив 40,8 ТВт.год, що відповідає приблизно 27% від загального обсягу споживання електричної енергії в об'єднаній енергетичній системі України (без врахування тимчасово окупованих територій), у той час як у 2020 році вказаний обсяг склав 42,7 ТВт.год. Така тенденція до зменшення обсягу торгів на РДН відповідає розвитку європейських ринків електричної енергії, де доля цього сегменту складає біля 15 %, а більша частина обсягу електричної енергії торгується на сегменті двосторонніх договорів.

Середньозважена ціна на РДН у 2021 році збільшилась на 49,26% в порівнянні з 2020 роком та склала 2 038,60 грн/МВт.год (без ПДВ). По торговим зонам за 2021 рік на РДН середньозважені ціни зафіксовані на наступному рівні: в «ОЕС України» - 2 062,95 грн/МВт.год (без ПДВ), в «Острові Бурштинської ТЕС» - 1 865,06 грн/МВт.год (без ПДВ), та збільшились в порівнянні з 2020 роком на 53,81% і 15,28% відповідно.

Середньозважена ціна на ВДР в 2021 році збільшилась на 40,81% в порівнянні з 2020 роком та склала 1 835,08 грн/МВт.год (без ПДВ). По торговим зонам на ВДР за 2021 рік були зафіксовані такі середньозважені ціни: в «ОЕС України» - 1 834,47 грн/МВт.год (без ПДВ), в «Острові Бурштинської ТЕС» - 1 904,74 грн/МВт.год (без ПДВ). Середньозважені ціни збільшились в порівнянні з 2020 року на 41,1% в «ОЕС України» і на 29,19% в «Острові Бурштинської ТЕС».

У зв'язку із військовою агресією росії та запровадженням в Україні воєнного стану з лютого 2022 року спостерігається динаміка різкого та суттєвого зменшення кількості активних учасників РДН/ВДР та обсягів купівлі-продажу електричної енергії на РДН та ВДР.

Так, кількість активних учасників РДН/ВДР, які подавали заявки на участь у торгах на РДН з початку 2022 року знизилась з 307 до 167 або на 45,6%, на ВДР з 270 до 146 або на 45,9%.

Обсяг купівлі-продажу на РДН з початку 2022 року знизився з 9 767 576,5 МВт.год до 2 366 910,5 МВт.год або на 75,8%. Обсяг купівлі-продажу на ВДР з початку 2022 року знизився з 1 791 647,3 МВт.год до 188 058,2 МВт.год або на 89,5%.

В Операторі ринку працює висококваліфікований персонал, у кілька змін, задля забезпечення функціонування торговельного майданчика РДН та ВДР 24/7 та забезпечення роботи системи розрахунків у щоденному режимі.

З метою реалізації стратегічних цілей Оператор ринку та відповідно до Статуту АТ «Оператор ринку», і Структури управління АТ «Оператор ринку», у 2022 році було введено в дію нову структуру управління акціонерного товариства «Оператор ринку», якою передбачено, зокрема, такі зміни:

- збільшення штатної чисельності до 140 осіб;
- збільшення висококваліфікованих посад;
- збільшення кількості департаментів, зокрема шляхом перетворення відповідних відділів, а саме: департамент правового забезпечення, департамент спостереження за ринком, департамент аналізу ринку електричної енергії;
- введення низки нових структурних одиниць, зокрема відділ корпоративного управління та відділ комунікації та міжнародного співробітництва.

Так, станом на 01.12.2022 загальна чисельність працівників Оператора ринку становить 130 осіб.

У 2021 році Оператор ринку отримав 66 млн. грн чистого прибутку, що майже на 100% більше від запланованого показника. Збільшення прибутку у 2021 році було пов'язано із зростанням фактичних доходів від реалізації продукції і зменшенням операційних витрат. У зв'язку із перетворенням у грудні

2021 року Оператора ринку у акціонерне товариство та випуском простих акцій, чистий прибуток Оператора ринку на одну акцію склав 636,24 грн. Також, Оператор ринку у 2021 році сплатило до бюджетів різного рівня 212,4 млн. грн податків та зборів, з них майже 50% обсягу усіх податків було сплачено ПДВ.

Основними напрямками капітальних інвестицій у 2021 році були: серверне та мережеве обладнання, комп'ютерне обладнання та оргтехніка, обладнання для програмного комплексу для здійснення розрахунків за електричну енергію, системне програмне забезпечення, антивірусні системи та програмне забезпечення для захисту інформації тощо. Також, Оператором ринку у 2021 році було безоплатно отримано (у межах технічної підтримки від USAID) комп'ютерну техніку і програмне забезпечення та проведено модернізацію програмних комплексів.

У зв'язку з військовою агресією росії та запровадженням в Україні воєнного стану у 2022 році зменшився обсяг виробництва електричної енергії в країні. Зазначене зменшило обсяги купівлі-продажу електричної енергії на РДН/ВДР і, як наслідок, чистий фінансовий результат Товариства в II кварталі 2022 року становив збиток в сумі 14,6 млн. грн.

За результатами фінансово-господарської діяльності в I півріччі 2022 року Товариство отримало прибуток в сумі 6,3 млн. грн.

За рахунок зростання рівня купівлі-продажу електричної енергії на РДН/ВДР у III кварталі 2022 року чистий прибуток Товариства склав 4 918 тис. грн. Зростання прибутку на 3 577 тис. грн відбулось за рахунок зростання обсягів продажу електричної енергії.

За результатами фінансово-господарської діяльності Товариства за 9 місяців 2022 року Оператор ринку отримав 11,2 млн. грн чистого прибутку.

Внаслідок військової агресії росії знизилась активність торгів електричною енергією на РДН/ВДР, що призвело до зменшення в період з 01.01.2022 по 30.06.2022 оборотних активів Оператора ринку.

При цьому, через неможливість проведення закупівель в повному обсязі у Товариства станом на 31.03.2022 накопичився залишок грошових коштів на рахунках, що дозволило підтримувати операційну ліквідність. Станом на 31.03.2022 коефіцієнт поточної ліквідності склав 1,42, станом на 30.06.2022 - 1,58. У III кварталі 2022 року почали зростати обсяги купівлі-продажу електричної енергії на РДН/ВДР. Коефіцієнт поточної ліквідності, станом на 30.09.2022, склав 1,23.

Основними ресурсами Оператора ринку є різноманітне програмне забезпечення, закупівля якого здійснюється відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» з використанням електронної системи закупівель.

Результатом діяльності Оператора ринку є надання доступних та якісних послуг європейського рівня. Оператор ринку працює прозоро з дотриманням принципів вільного ціноутворення та забезпечує оперативне проведення повного розрахунку з учасниками ринку.

2.2. Аналіз зовнішнього середовища.

Російське вторгнення в Україну та подальша ескалація ситуації призвели до втрати частини енергосистеми України.

24 лютого 2022 року енергетичну систему України було планово від'єднано від енергосистем росії та білорусі, а також мережі ENTSO-E. Метою роботи енергетичної системи України в ізолюваному режимі була майбутня синхронізація з енергосистемою континентальної Європи. Враховуючи російське вторгнення в Україну, наказом Міністерства енергетики України від 26 лютого 2022 року було прийнято рішення про відмову від зворотнього приєднання до енергомереж російської федерації та білорусі, і енергетична система України продовжила працювати в ізолюваному режимі. Також постановою НКРЕКП від 27 лютого 2022 року № 333 погоджено визначену НЕК «Укренерго» одну торгову зону «ОЕС України» в межах України.

16 березня 2022 року енергетична система України офіційно завершила об'єднання з європейською енергосистемою та стала частиною ENTSO-E. Наразі, це тільки технічна частина об'єднання, для об'єднання ринків електричної енергії України та Європейського Союзу необхідно провести ряд заходів, зокрема, впровадити спільні (скоординовані) аукціони з розподілу пропускної спроможності міждержавних перетинів та імплементувати положення Регламенту Комісії (ЄС) № 2015/1222 від 24 липня 2015 року «Про встановлення настанов щодо розподілу пропускної спроможності та управління перевантаженнями».

З часу запровадження воєнного стану Оператор ринку працював і продовжує працювати в штатному режимі, всі розрахунки з учасниками РДН та ВДР проводяться за розкладом. Торги на РДН та ВДР відбуваються щоденно на безперервній основі та забезпечують продаж-купівлю щонайменше 20% всієї електричної енергії України. Основні продавці на цих сегментах державні підприємства, зокрема, ДП «НАЕК «Енергоатом» та ПрАТ «Укргідроенерго».

З початком повномасштабного вторгнення росії на територію України економіка країни зіштовхнулася з найбільшими викликами. Бойові дії та теракти з боку росії гальмують відновлення економіки. Військова агресія росії викликала різке скорочення ВВП, різке зростання інфляції, зростання бюджетного дефіциту, значне зростання курсу валют.

Особливо важко зараз доводиться енергетичним підприємствам, які зазнали масштабних руйнувань. Останнім часом енергетичні об'єкти стали основною ціллю російських ракет. Перебої з електроенергією і постійні обстріли міст ускладнюють і діяльність підприємств інших галузей.

Остаточне вирішення та наслідки цих подій важко передбачити, але вони можуть мати подальший серйозний вплив на українську економіку та, зокрема, на діяльність Оператора ринку. Керівництво продовжує докладати зусиль для виявлення та пом'якшення впливу на діяльність Товариства, однак існують фактори, поза сферою його відому чи контролю, зокрема, про тривалість та серйозність ескалації конфлікту, будь-які можливі військові дії, а також подальші дії уряду та дипломатії.

Військові дії спричинили порушення логістичних ланцюгів, що призвело до значного зростання термінів поставок обладнання, необхідного для забезпечення безперебійної роботи Товариства.

2.3. SWOT-аналіз.

З метою встановлення зв'язків між найхарактернішими для Оператора ринку можливостями, загрозами, сильними та слабкими сторонами, які будуть використані для формулювання і вибору його стратегій, здійснено SWOT-аналіз, який наведено у додатку 2 до цього Стратегічного плану розвитку.

Аналіз середовища Оператора ринку показує, що Товариство у повній мірі виконує покладені на нього функції щодо забезпечення функціонування РДН та ВДР, а також електронної системи репортингу, та вказує на доцільність подальшого розвитку напрямів надання додаткових послуг та сервісів учасникам ринку електричної енергії, та ринку нафти і нафтопродуктів.

Розділ 3. Місія.

Електроенергетична галузь країни, завдяки реалізації положень Закону України «Про ринок електричної енергії», розпочала глибокі структурні зміни, яких не було за всі роки незалежності України.

Оператор ринку є одним із провідників структурних змін в електроенергетиці країни, які стануть підґрунтям до інтеграції ринку електричної енергії України до об'єднаних європейських ринків електричної енергії, що посилить енергетичну безпеку України, збільшить конкурентоздатність та прозорість енергетичного ринку України, максимізує загальну економічну вигоду всіх учасників ринку.

Місією Оператора ринку є надання доступних та якісних послуг учасникам ринку електричної енергії, що відповідатимуть найкращим європейським та світовим зразкам, з метою забезпечення прозорості функціонування та конкуренції на ринку електричної енергії.

Важливою складовою місії АТ «Оператор ринку» є адміністрування електронної системи репортингу, що забезпечує надійне, безпечне та прозоре функціонування інформаційної системи збору та обробки даних про обсяги нафти та нафтопродуктів, що обертаються на відповідних ринках, а також якості і безпечності нафтопродуктів на внутрішньому ринку України, а також впроваджує європейські стандарти прозорості та сприяє розвитку енергетичного сектору.

Розділ 4. Стратегічні напрями, цілі, завдання та ключові індикатори.

4.1. Стратегічні напрями.

Виходячи з місії Оператора ринку основними напрямками діяльності Товариства на 2022 – 2026 роки визначені:

1. Забезпечення прозорості та конкуренції на ринку електричної енергії.
2. Надання доступних та якісних послуг європейського рівня.
3. Адміністрування електронної системи репортингу.

Електронна система репортингу функціонує з метою створення єдиного інформаційного простору на ринках нафти та нафтопродуктів шляхом взаємодії між відповідними інформаційними ресурсами та оптимізації процесів спільного використання технічного та програмного забезпечення.

Електронна система репортингу забезпечує облік та контроль обсягів мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів, які зберігають оператори, суб'єкти ринку та відповідальні зберігачі, моніторинг обсягів, якості і безпечності нафтопродуктів на ринках нафти та нафтопродуктів, а також забезпечує взаємодію між операторами, суб'єктами ринку, відповідальними зберігачами, Міністерством енергетики України та іншими центральними органами виконавчої влади.

Програмними засобами електронної системи репортингу забезпечується створення особистих електронних кабінетів операторів, суб'єктів ринку та відповідальних зберігачів, електронна ідентифікація та автентифікація користувачів, завантаження, заповнення та подання документів та інші функціональні можливості.

Адміністратор електронної системи репортингу (далі – адміністратор ЕСР) здійснює з використанням електронної системи репортингу:

- моніторинг дотримання операторами, суб'єктами ринку та відповідальними зберігачами умов створення, зберігання, заміни, використання, поновлення та реалізації (продажу) мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів.
- контроль за дотриманням операторами, суб'єктами ринку та відповідальними зберігачами вимог щодо внесення (оновлення) інформації про створення, зберігання, заміну, використання, поновлення та реалізацію (продаж) мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів.

Також, адміністратор ЕСР:

- забезпечує відповідність відомостей, що вносяться до електронної системи репортингу, інформації, документам, на підставі яких здійснюється внесення таких відомостей;
- створює кабінети користувачів на основі облікових записів;
- забезпечує доступ користувачів до електронної системи репортингу та до кабінетів користувачів;
- блокує, анулює та відновлює доступ до кабінетів користувачів у визначених Порядком функціонування та ведення електронної системи репортингу випадках;
- забезпечує можливість безперервного внесення акредитованими випробувальними лабораторіями та органами з оцінки відповідності інформації щодо результатів випробувань нафтопродуктів;
- забезпечує можливість безперервного внесення суб'єктами ринку нафтопродуктів, які здійснюють введення їх в обіг, інформації щодо паспортів якості, декларацій про відповідність, сертифікатів відповідності нафтопродуктів;
- здійснює моніторинг відповідності показників якості і безпечності нафтопродуктів вимогам Технічного регламенту щодо вимог до пального і Технічного регламенту щодо вимог до газу (після набрання чинності) згідно з

Порядком здійснення моніторингу якості і безпечності нафтопродуктів в Україні;

- забезпечує обмін даними із державними реєстрами, визначеними Порядком функціонування та ведення електронної системи репортингу;

- забезпечує наявність відомостей, визначених Порядком функціонування та ведення електронної системи репортингу;

- узагальнює оперативну інформацію, надання якої визначено Порядком функціонування та ведення електронної системи репортингу, Порядком здійснення моніторингу обсягів на ринках нафти, нафтопродуктів та скрапленого газу в Україні та Порядком здійснення моніторингу якості і безпечності нафтопродуктів в Україні;

- готує аналітичні звіти, визначені Порядком функціонування та ведення електронної системи репортингу, Порядком здійснення моніторингу обсягів на ринках нафти, нафтопродуктів та скрапленого газу в Україні та Порядком здійснення моніторингу якості і безпечності нафтопродуктів в Україні;

- готує щороку до 30 травня звіт за попередній рік про фактичну якість нафтопродуктів, реалізованих на території України;

- у разі потреби розробляє інструкцію щодо наповнення та користування електронною системою репортингу та інформує користувачів з використанням кабінету користувача;

- забезпечує технічне і технологічне створення та супроводження програмного забезпечення електронної системи репортингу;

- здійснює контроль за забезпеченням захисту інформації в електронній системі репортингу згідно із законодавством у сфері захисту інформації;

- забезпечує здійснення контролю за дотриманням прав доступу користувачів;

- забезпечує збереження, захист та конфіденційність даних, що містяться в електронній системі репортингу;

- забезпечує можливість отримання користувачами за допомогою електронної платформи електронної системи репортингу узагальненої інформації з використанням відомостей, що містяться в зазначеній системі, за умови дотримання вимог щодо забезпечення конфіденційності інформації або комерційної таємниці;

- виконує інші операції, пов'язані з функціонуванням електронної системи репортингу, передбачені законодавством стосовно мінімальних запасів;

- виконує інші завдання, спрямовані на подолання кризової ситуації на ринку нафти та нафтопродуктів, що передбачені Планом дій для подолання кризової ситуації на ринку нафти та нафтопродуктів України.

З метою покриття витрат на обслуговування електронної системи репортингу адміністратор ЕСР стягує плату за надання:

1) річного доступу до електронної системи репортингу для всіх користувачів (крім центральних органів виконавчої влади) – у розмірі, що відповідає затвердженій Міненерго калькуляції операційних витрат з утримання

електронної системи репортингу, але не більше десяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб;

місячного доступу до електронної системи репортингу для всіх користувачів (крім центральних органів виконавчої влади) – у розмірі, що відповідає затвердженій Міненерго калькуляції операційних та інших витрат з утримання електронної системи репортингу, але не більше одного прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

4.2. Стратегічні цілі.

Враховуючи внутрішні та зовнішні економічні чинники, а також світові тенденції розвитку енергетичних ринків, стратегічними цілями Оператора ринку на період 2022 – 2026 роки визначені:

1. Організація та проведення електронних аукціонів з купівлі-продажу електричної енергії на товарних біржах (за двосторонніми договорами).

Відповідно до пункту 54 частини першої статті 1 та пункту 4¹ частини 3 статті 51 Закону України від 13.04.2017 №2019-VIII «Про ринок електричної енергії» Оператор ринку - юридична особа, що забезпечує функціонування РДН та ВДР та організацію купівлі-продажу електричної енергії на цих ринках, а також має право організовувати та проводити електронні аукціони з купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами на підставі відповідних ліцензій, що видаються НКЦПФР.

Зважаючи на європейський досвід, оптимальним механізмом, який дозволив би підсилити конкуренцію та забезпечити прозорість у сегменті двосторонніх договорів, є запровадження біржової торгівлі електричною енергією. Це сприятиме максимізації попиту та пропозиції з метою створення сприятливих умов для конкуренції як серед продавців, так і серед покупців електричної енергії.

У більшості країн Європи (Болгарія, Угорщина, Португалія, Румунія, Іспанія, Польща, Словаччина, Чехія) оператори ринку окрім організації забезпечення функціонування РДН та ВДР, також здійснюють організацію та проведення електронних аукціонів купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами.

В свою чергу, Оператор ринку також планує здійснювати діяльність з організації та проведення електронних аукціонів з використанням нових як фінансових, так і нефінансових інструментів, передбачених Законом України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки».

На сьогодні за підтримки НКРЕКП та USAID, фахівцями Оператора ринку проводиться вивчення досвіду європейських країн з питання проведення електронних аукціонів (біржових торгів) європейськими операторами ринку, а також розроблено власний програмний комплекс (електронна торгова система), який забезпечить організацію та проведення електронних аукціонів з купівлі-продажу електричної енергії на товарних біржах (за двосторонніми договорами).

Відмінними рисами електронних аукціонів, які планується запровадити є:

- продаж електричної енергії, стандартизованої за профілем та періодами постачання;

- ринковий механізм формування ціни, що дозволить залучити на аукціони якомога більшу кількість потенційних учасників та, як наслідок, підсилити конкуренцію та прозорість;
- формування ринкових цінових показників (індексів) вартості електричної енергії на ринку двосторонніх договорів (без прив'язки до цін (індексів) на ринку «на добу наперед») та публікація цих даних на власному вебсайті.»

2. Запровадження клірингу при здійсненні купівлі-продажу електричної енергії на товарних біржах (за двосторонніми договорами).

Відповідно до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», кліринг – процес визначення зобов'язань, у тому числі шляхом неттінгу, за деривативними контрактами та правочинами щодо інших фінансових інструментів, валютних цінностей, за товарними операціями, що супроводжується забезпеченням функціонування системи управління ризиками та гарантій з виконання таких зобов'язань.

Впровадження повноцінного клірингу на товарних біржах зможе гарантувати виконання усіх укладених договорів між учасниками, за двосторонніми договорами: дозволить керувати ризиками невиконання зазначених договорів, гарантуватиме їх оплату та виконання фізичної поставки. Враховуючи діюче законодавство, повноцінна модель клірингу дозволить проводити кліринг між угодами, що укладені на різних сегментах ринку, з використанням різних фінансових та нефінансових інструментів.

Перевагою клірингових розрахунків є значне зменшення балансу платежів й оборотів за платіжними коштами, полегшення управління безготівковим оборотом. За допомогою клірингу спрощуються, прискорюються і здешевлюються розрахунки, зокрема, зменшуються витрати на адміністрування та обслуговування фінансових операцій. Система ризик-менеджменту дозволить нівелювати негативні наслідки можливого дефолту однієї із сторін, гарантуючи виконання зобов'язань за укладеними договорами.

На теперішній час фінансові та товарні ринки України знаходяться у процесі перетворення та на різних стадіях становлення. В подальшому, внаслідок розвитку цих ринків, існує перспектива інтеграції клірингової діяльності Оператора ринку з кліринговою діяльністю інших товарних бірж та клірингових установ. Реалізація такої цілі можлива за відсутності заборони законодавством України щодо здійснення такої діяльності Оператором ринку.

Впровадження повноцінної клірингової діяльності, враховуючи чинні нормативні документи, дозволить забезпечити здешевлення операцій з купівлі-продажу електричної енергії для учасників ринку на вказаних сегментах ринку електричної енергії та зробить такі операції більш безпечними.

3. Об'єднання ринку електричної енергії України з ринками суміжних країн.

З метою збільшення ліквідності українського ринку електричної енергії, ефективного використання пропускної спроможності міждержавних перетинів, сприяння успішній ринковій реалізації електричної енергії, що генерується, серед іншого, відновлювальними джерелами електричної енергії, забезпечення подальшого підвищення рівня енергоефективності економіки, важливим є об'єднання ринку електричної енергії України з об'єднаним ринком електричної енергії Європи (Market Coupling).

Об'єднання ринку електричної енергії України з ринками суміжних країн є стратегічною метою України. Секретаріат Енергетичного Співтовариства адаптував та включив до *acquis communautaire*, зокрема, Регламент Комісії (ЄС) 2015/1222 від 24.07.2015 про встановлення настанов щодо розподілу пропускної спроможності та управління перевантаженнями. Відповідне рішення було прийняте у грудні 2022 року і Україна має зобов'язання імплементувати його та інші регламенти і директиви ЄС, необхідні для впровадження Market Coupling, до свого національного законодавства, після транспозиції норм ЄС в частині Market Coupling визначити NEMO, щоб розпочати торгівлю електричною енергією в рамках єдиного об'єданого ринку «на добу наперед» (SDAC) та єдиного об'єданого внутрішньодобового ринку (SIDC) країн ЄС.

Для успішного об'єднання РДН України та SDAC, а також об'єднання ВДР України з SIDC існує ряд необхідних передумов:

- робота ОЕС України у синхронному режимі з ENTSO-E;
- запровадження операторами системи передачі України та суміжних країн Європи спільних неявних (скоординованих) аукціонів з розподілу пропускної спроможності міждержавних перетинів, за процедурою відповідно до європейських стандартів;
- отримання погодження щодо об'єднання від усіх країн учасників єдиного ринку «на добу вперед» SDAC та внутрішньодобового ринку SIDC;
- внесення необхідних змін до законодавства України;
- визначення агента з номінації (торгового агента), який буде фактично експортувати/імпортувати електричну енергію, яка була куплена/продана в межах об'єднаних торгів з країнами ЄС.

4. Організація надання інформаційно-консультативних послуг учасникам оптових енергетичних ринків.

4.1. Впровадження в Операторі ринку функції «зареєстрованого механізму звітності» (RRM) відповідно до положень Регламенту Європейського парламенту та Ради (ЄС) від 25.10.2011 №1227/2011.

Відповідно до положень частини другої статті 1 Закону України від 15 грудня 2010 року N 2787-VI «Про ратифікацію Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства» та рішення Ради Міністрів Енергетичного Співтовариства № 2018/01/MC-EnC від 29 листопада 2019 року Україна, як Договірна сторона Енергетичного Співтовариства, взяла на себе зобов'язання імплементувати Регламент

Європейського парламенту та Ради (ЄС) від 25.10.2011 №1227/2011 щодо доброчесності та прозорості оптового енергетичного ринку (Regulation on Wholesale Energy Market Integrity and Transparency – REMIT – Regulation (EU) No. 1227/2011), далі – Регламент від 25.10.2011 № 1227/2011.

Регламент від 25.10.2011 № 1227/2011 вимагає від держав, які є членами Європейського Союзу або сторонами Енергетичного Співтовариства, встановити на національному рівні такі вимоги та правила, що забезпечать прозорість та доброчесність оптових енергетичних ринків та дозволять попереджувати зловживання учасників на цих ринках.

Відповідно до Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» НКРЕКП, як постійно діючий центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, здійснює державне регулювання, моніторинг та контроль за діяльністю суб'єктів господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг.

Метою Оператора ринку є виконання функцій «зареєстрованого механізму звітності» (RRM) шляхом впровадження програмного забезпечення (механізму або системи звітування), що відповідає вимогам ACER (Агентство з питань співробітництва енергетичних регуляторів). Це дозволить Оператору ринку надавати послуги з передачі даних щодо операцій з оптовими енергетичними продуктами (від імені учасників) на оптових енергетичних ринках до НКРЕКП, а в подальшому – до ACER.

Для можливості впровадження вимог положень Регламенту від 25.10.2011 № 1227/2011 та здійснення Оператором ринку функцій «зареєстрованого механізму звітності» (RRM) необхідно імплементувати вимоги REMIT в українське законодавство.

4.2. Впровадження платформи для публікації інсайдерської інформації.

Оператор ринку відповідно до діючих нормативних документів відповідає за публікацію інформації щодо функціонування РДН та ВДР, частки кожного джерела енергії, використаного для виробництва електричної енергії, проданої на РДН та ВДР, звітів, побудованих на основі вказаних даних.

Окрім цього, Оператор ринку здійснює аналіз даних щодо торгів на РДН та ВДР та публікує аналітичні матеріали з використанням агрегованих даних щодо таких торгів, аналітичні матеріали та звіти на основі відкритих даних щодо фізичного балансу виробництва електричної енергії, обсягів та цін купівлі-продажу електричної енергії на електронних аукціонах за двосторонніми договорами тощо.

Відповідно до вимог положень Регламенту від 25.10.2011 № 1227/2011 учасники зобов'язані оприлюднювати інсайдерську інформацію. Зазначена інформація повинна бути у відкритому доступі та, разом з наявною інформацією щодо функціонування оптових енергетичних ринків, дозволить аналізувати процеси, які відбуваються на різних сегментах ринків, взаємозв'язок процесів на різних сегментах ринків тощо.

Для можливості оприлюднення такої інформації Оператор ринку планує впровадити платформу для публікації інсайдерської інформації на основі відповідного програмного забезпечення з підключенням відповідного вебсервісу на власному вебсайті, яке буде відповідати вимогам відповідних регламентів ЄС, у разі їх імплементації в українське законодавство та призначення Оператора ринку оператором платформи для публікації інсайдерської інформації. В рамках виконання вимог відповідних регламентів ЄС, створення платформи для публікації інсайдерської інформації на базі операторів ринку є поширеною практикою на оптових енергетичних ринках країн Європейського союзу.

Оприлюднення інсайдерської інформації дасть можливість всім учасникам оцінити загальну ситуацію на оптових енергетичних ринках, зокрема щодо попиту та пропозиції на цих ринках, мати рівний доступ до інформації щодо фізичного стану та ефективності системи, що збільшить прозорість на оптових енергетичних ринках.

4.3. Надання аналітичних послуг учасникам ринку.

Оператор ринку здійснює аналіз цін на РДН суміжних європейських країн з метою подальшого об'єднання спотових ринків України та Європи (Market coupling) у найближчій перспективі. Аналіз цих даних необхідний для розуміння мікроклімату спотового ринку кожної європейської країни, факторів впливу на ціноутворення і розуміння взаємозв'язку цих факторів на зміну ціни на РДН. Водночас учасникам ринку електричної енергії, для здійснення експортно-імпортних операцій з купівлі-продажу електричної енергії, необхідно мати погодинний аналіз цін спотових ринків суміжних країн для розуміння інвестиційної сприятливості з метою потенційної участі в таких операціях.

На сьогодні Оператор ринку на вебсайті публікує графік індексів РДН окремих європейських країн. Проте, для можливості оприлюднення аналізу цін на РДН Оператор ринку планує впровадити автоматизовану платформу для моделювання цін на спотових ринках електричної енергії суміжних країн та надання послуг учасникам ринку із прогнозування цін на РДН суміжних країн на основі відповідного програмного забезпечення з підключенням вебсервісу на власному вебсайті.

Впровадження автоматизованої платформи та надання відповідних послуг дасть можливість учасникам ринку, особливо тим, які здійснюють експортно-імпортні операції, мати у доступі статистичну та актуальну інформацію, її аналіз, розуміння рівня цін та їх коливань, підвищить рівень їх інформованості та залученості до співпраці з Оператором ринку. Така інформація може використовуватися учасниками для прийняття рішень, планування подальшої діяльності, оцінки рівня можливих прибутків/збитків та ін.

Також, відповідно до п. 8¹ ст. 51 Закону України «Про ринок електричної енергії» Оператор ринку може надавати інформаційно-консультативні послуги.

З метою підвищення рівня конкуренції та забезпечення учасників ринку зведеною інформацією щодо функціонування ринку електричної енергії, Оператор ринку розробляє і впроваджує функціонал з надання агрегованих даних, побудованих на відкритій інформації по різних сегментах ринку.

Оператор ринку на вебсайті планує реалізувати публікацію агрегованої аналітичної інформації щодо функціонування ринку електричної енергії та впровадити автоматизовану платформу для надання зазначених послуг.

Доступ до платформи надасть змогу учасникам ринку мати актуальну ринкову інформацію, яка може використовуватись для прийняття рішень, планування подальшої діяльності, оцінки рівня можливих прибутків/збитків.

Водночас, Оператор ринку планує здійснювати аналіз ринкових запитів з метою покращення наповненості та якості аналітичної інформації, яка надається. Це дозволить підвищити рівень поінформованості учасників ринку та залученості до співпраці з Оператором ринку.

Враховуючи виклики для електроенергетичної галузі, пов'язані, зокрема, з військовою агресією росії проти України, а також появу нових учасників ринку, компаній та установ, які планують взаємодіяти із підприємствами, що працюють в енергетичному секторі, з'являються запити на отримання консультацій щодо функціонування ринку електричної енергії. Така інформаційно-консультативна послуга дозволить отримати детальну та структуровану інформацію про ринок електричної енергії, роботи його сегментів, взаємодії учасника ринку з операторами мереж, особливості здійснення торгової діяльності, в тому числі, проведення імпортно-експортних операцій тощо.

Оператор ринку вивчає попит на інформаційно-консультативні послуги серед учасників ринку, враховуючи затребуваність консультацій та запити від бізнесу, працює над розширенням послуг.

5. Адміністрування електронної системи репортигу

Необхідність створення та адміністрування електронної системи репортигу обумовлена імплементацією вимог законодавства Європейського Союзу, зокрема Директиви 2009/119/ЄС, яка зобов'язує держави-члени підтримувати мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів на рівні, достатньому для покриття щонайменше 90 днів середнього добового чистого імпорту або 61 дня середньодобового внутрішнього споживання.

Для виконання цих зобов'язань України повинна забезпечити належний моніторинг і контроль за формуванням та зберіганням мінімальних запасів, а також за обігом нафти та нафтопродуктів. Ефективне адміністрування електронної системи репортигу є ключовим інструментом у цьому процесі, оскільки воно забезпечує своєчасне збирання та аналіз даних, необхідних для ухвалення рішень на державному рівні та для інтеграції України до Європейського енергетичного простору.

Адміністрування електронної системи репортигу визначається як один з ключових стратегічних напрямів діяльності АТ «Оператор ринку». Метою цього напрямку є забезпечення ефективного функціонування сучасної цифрової інфраструктури, яка гарантуватиме збирання, обробку, зберігання та аналіз даних учасників ринку нафти та нафтопродуктів відповідно до вимог чинного законодавства.

У рамках реалізації напрямку Оператор ринку зосереджуватиме увагу на розвитку технічних та організаційних спроможностей, необхідних для підтримки

безперервної роботи системи, інтеграції з державними інформаційними системами та ресурсами, а також на впровадження високих стандартів захисту інформації. Передбачається впровадження сучасних ІТ-рішень, автоматизація ключових бізнес-процесів та використання аналітичних інструментів для підвищення ефективного управління у сфері енергетики.

Розвиток цього напрямку сприятиме формуванню єдиного інформаційного середовища, забезпеченню прозорості ринків нафти та нафтопродуктів, підвищенню рівня довіри учасників та зміцненню позицій АТ «Оператор ринку» як адміністратора критично важливої інформаційної інфраструктури.

4.3. Завдання.

1. Організація та проведення електронних аукціонів з купівлі-продажу електричної енергії на товарних біржах (за двосторонніми договорами).

Для організації та проведення електронних аукціонів необхідно виконати наступні заходи:

- організація процедури акредитації членів біржі та допуск учасників до торгів відповідно до процедур, встановлених правилами біржі та внутрішніми документами;
- організація та проведення електронних торгів (аукціонів) з дотриманням стандартів інформаційної безпеки та анонімності (знеособлення) учасників аукціонів;
- визначення результатів торгів за підсумками проведених торгів (електронних аукціонів) та оприлюднення їх в узагальненому вигляді на власному вебсайті;
- формування та укладання двосторонніх договорів купівлі-продажу електричної енергії між учасниками електронних аукціонів;
- здійснення розрахунків фінансових зобов'язань учасників торгів за результатами електронних аукціонів та здійснення супроводження (в частині гарантійного забезпечення) виконання двосторонніх договорів;
- виконання Оператором ринку інших функцій, відповідно до документів, що регламентують діяльність з організації та проведення електронних аукціонів та чинного законодавства України.

Для провадження Оператором ринку діяльності з організації торгівлі продукцією на товарній біржі (організації та проведення електронних аукціонів з купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами) планується: у 2022 році:

- розробити внутрішні документи (правила, положення, регламенти тощо), які відповідають вимогам чинного законодавства;
- отримати відповідну(-і) ліцензію(-ї) для здійснення діяльності з організації та проведення електронних аукціонів;
- розробити та зареєструвати в НКЦПФР правила товарної біржі, що регулюватиме діяльність з організації та проведення електронних аукціонів;
- у разі необхідності надавати пропозиції щодо внесення змін до нормативно-правових актів для можливості здійснення діяльності з організації та проведення електронних аукціонів;

- створити учбову платформу для навчання учасників ринку роботі в програмному комплексі «Система торгівлі електричною енергією (ETS/UA)» (модуль функціонування двосторонніх договорів);

- розпочати діяльність з організації та проведення електронних аукціонів;
- організувати з адміністратором розрахунків взаємодію в частині реєстрації на його платформі обсягів купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами, укладеними між учасниками за результатами електронних аукціонів.

у 2023 році:

- розробити внутрішні документи (правила, положення, регламенти тощо), відповідно до вимог чинного законодавства;

- затвердити правила товарної біржі органом, відповідальним за здійснення нагляду (органом управління);

- затвердити відповідні внутрішні документи органом, відповідальним за здійснення нагляду (органом управління);

- отримати відповідну(-і) ліцензію(-ї) для здійснення діяльності на організованих товарних ринках – діяльності з організації торгівлі продукцією на товарних біржах та інші (за необхідності);

- зареєструвати в НКЦПФР правила товарної біржі, що регулюватимуть діяльність з організації та проведення біржових торгів (електронних аукціонів);

- вдосконалити учбову платформу для навчання учасників ринку роботі в програмному комплексі «Система торгівлі електричною енергією (ETS/UA)» (модуль функціонування двосторонніх договорів);

- організувати з адміністратором розрахунків взаємодію в частині реєстрації на його платформі обсягів купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами, укладеними між учасниками за результатами електронних аукціонів;

- у разі необхідності надавати пропозиції щодо внесення змін до нормативно-правових актів для можливості здійснення діяльності з організації та проведення біржових торгів (електронних аукціонів).

у 2024 році:

- розробити/внести зміни у внутрішні документи (правила, положення, порядки, регламенти тощо) відповідно до вимог нормативно-правових актів НКЦПФР, що регулюють провадження відповідного виду професійної діяльності на організованих товарних ринках;

- затвердити органом, відповідальним за здійснення нагляду (органом управління) правила товарної біржі та відповідні внутрішні документи;

- забезпечити функціонування платформи для проведення біржових торгів (електронних аукціонів) в програмному комплексі «Система торгівлі електричною енергією (ETS/UA)» (модуль функціонування двосторонніх договорів);

- забезпечити функціонування учбової (тестової) платформи для навчання учасників ринку роботі в програмному комплексі «Система торгівлі

електричною енергією (ETS/UA)» (модуль функціонування двосторонніх договорів);

- надавати (у разі необхідності) пропозиції щодо внесення змін до нормативно-правових актів для можливості здійснення діяльності з організації торгівлі продукцією на товарній біржі (проведення електронних аукціонів за двосторонніми договорами).

у 2025 - 2026 роках:

- розробити внутрішні документи (правила, положення, порядки, регламенти тощо) відповідно до вимог нормативно-правових актів НКЦПФР, що регулюють провадження професійної діяльності на організованих товарних ринках;

- затвердити органом, відповідальним за здійснення нагляду (органом управління), правила товарної біржі та інші внутрішні документи;

- отримати відповідну(-і) ліцензію(-ї) для здійснення діяльності на організованих товарних ринках – діяльності з організації торгівлі продукцією на товарних біржах та інші (за необхідності);

- зареєструвати в НКЦПФР правила товарної біржі, які регулюватимуть діяльність з організації торгівлі продукцією на товарних біржах (проведення біржових торгів/електронних аукціонів);

- забезпечити функціонування платформи для проведення біржових торгів/електронних аукціонів в програмному комплексі Оператора ринку;

- забезпечити функціонування учбової (тестової) платформи для навчання учасників ринку роботі в програмному комплексі Оператора ринку;

- надавати (у разі необхідності) пропозиції щодо внесення змін до нормативно-правових актів, які регулюють діяльність на організованих товарних ринках – діяльність з організації торгівлі продукцією на товарних біржах (в тому числі, проведення електронних аукціонів з купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами).

2. Запровадження клірингу при здійсненні купівлі-продажу електричної енергії на товарних біржах (за двосторонніми договорами).

Для реалізації стратегічної цілі з провадження клірингової діяльності на товарних біржах необхідно здійснити поетапне впровадження елементів клірингу (система взаєморозрахунків, система ризик-менеджменту, система фінансових гарантій):

у 2022 році:

- провести обмін досвідом з операторами ринку суміжних країн для вивчення європейської та світової практики запровадження клірингової діяльності операторами ринку;

- отримати відповідну ліцензію (у разі необхідності);

- привести у відповідність нормативно-правові акти в частині здійснення неттінгу;

- розробити та впровадити програмне забезпечення для здійснення неттінгу;
- впровадити неттінг для учасників ринку електричної енергії;
- розробити концепцію розвитку клірингової діяльності згідно з поточним законодавством та, з урахуванням вимог законодавства, що вступає в силу з 2023 року;

у 2023 році:

- провести обмін досвідом з компаніями суміжних країн для вивчення європейської та світової практики запровадження клірингової діяльності;
- розробити концепцію розвитку клірингової діяльності згідно з поточним законодавством;
- розробити проекти нормативно-правових актів щодо впровадження системи ризик-менеджменту та систем фінансових гарантій як елементів клірингу;
- розробити технічне завдання до програмного комплексу, необхідного для здійснення клірингової діяльності;

У 2024 – 2026 роках:

- здійснити закупівлю, або розробити самостійно, та впровадити необхідне програмне забезпечення для здійснення клірингової діяльності.
- отримати відповідну ліцензію;
- впровадити механізми клірингу (впровадження системи ризик-менеджменту та системи фінансових гарантій додатково до функціонуючого неттінгу);
- актуалізувати концепцію функціонування клірингової діяльності у частині взаємодії з іншими товарними біржами та кліринговими установами України.

3. Об'єднання ринку електричної енергії України з ринками суміжних країн.

За підтримки з боку уповноважених представників об'єднаного ринку електричної енергії Європи у 2022 році може розпочатись підготовка до проведення робіт з об'єднання ринку електричної енергії України з об'єднаним ринком електричної енергії Європи.

Для виконання цього завдання необхідно:

у 2022 році:

- ініціювати переговори з уповноваженими представниками об'єднаного ринку електричної енергії Європи;
- ініціювати переговори з молдовською стороною щодо можливості Market Coupling ринків електричної енергії України та Республіки Молдова та отримати відповідну згоду;
- розробити дорожню карту для Market Coupling;
- розробити спільну з молдовською стороною дорожню карту для Market Coupling;

- ознайомитися з міжнародним досвідом взаємодії операторів ринків в рамках об'єднаних енергетичних ринків їх країн в процесі функціонування РДН та ВДР;

- надавати пропозиції щодо необхідності внесення змін до чинного законодавства, з метою врегулювання питання об'єднання ринку електричної енергії України з об'єднаним ринком електричної енергії Європи;

- отримати рішення щодо призначення Оператора ринку номінованим оператором ринку (NEMO) після прийняття відповідних змін до законодавства.

у 2023 році:

- отримати призначення Оператора ринку номінованим оператором ринку електричної енергії (NEMO) відповідно до Регламенту САСМ 2015/1222 (за умови затвердження НКРЕКП Змін до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності зі здійснення функцій оператора ринку або внесення відповідних змін до Закону України «Про ринок електричної енергії» з метою визначення NEMO та його прийняття Верховною Радою України). Для виконання цього завдання необхідно провести підготовку та надання пропозицій до Міністерства енергетики України та НКРЕКП щодо необхідності внесення змін до чинного законодавства з метою врегулювання питання призначення NEMO в Україні;

- отримати повноцінне членство Оператора ринку в особі NEMO в Комітеті всіх NEMO (All NEMO Committee) (за умови прийняття відповідного рішення НКРЕКП щодо офіційного статусу NEMO для Оператора ринку). Здійснення цього завдання потребує подання необхідних документів в Комітет всіх NEMO для отримання повноцінного статусу, та Приєднання до Угоди про співпрацю всіх NEMO (ANCA);

- розробити технічне завдання та закупити необхідне обладнання та програмне забезпечення для можливості торгівлі електричною енергією між ринками Республіки Молдова та України;

- впровадити необхідне програмне забезпечення для можливості торгівлі електричною енергією між ринками Республіки Молдова та України.

- залучити фінансування задля успішної реалізації проекту.

у 2024 році:

- розробити законопроект, що імплементує європейське законодавство в частині об'єднання ринків електричної енергії та брати участь у транспозиції положень законодавства ЄС, зокрема Інтеграційного пакету у сфері електроенергетики, у національне;

- розробити пілотні проекти об'єднання РДН та ВДР на кордоні між ЄС та Україною (тестовий Market Coupling). Для виконання цього завдання необхідно створити дорожню карту проектів, підписання необхідних угод для старту проектів, та створення необхідного майданчика для старту тестового Market Coupling (за умови набуття офіційного статусу NEMO в Україні та виконання зобов'язань іншими учасниками, залученими у процес отримання Market Coupling).

у 2025 – 2026 роках:

- отримати призначення Оператора ринку номінованим оператором ринку електричної енергії (NEMO) після імплементації європейського законодавства, зокрема, в частині об'єднання ринків електричної енергії;
- отримати повноцінне членство Оператора ринку в якості NEMO в Комітеті всіх NEMO (All NEMO Committee) (за умови призначення Оператора ринку NEMO). Здійснення цього завдання потребує подання необхідних документів в Комітет всіх NEMO для отримання повноцінного статусу та приєднання до необхідних угод/договорів;
- розробити технічне завдання та закупити необхідне обладнання та програмне забезпечення для можливості торгівлі електричною енергією на об'єднаних РДН та ВДР;
- впровадити необхідне програмне забезпечення для можливості торгівлі електричною енергією на об'єднаних РДН та ВДР;
- залучити фінансування задля успішної реалізації об'єднання РДН та ВДР;
- здійснити повну інтеграцію з платформами ЄС для об'єднання ринків ЄС та України (за умови здійснення НЕК «Укренерго» наступних кроків: розрахунку, та валідації пропускнуої спроможності міждержавних перетинів, розробки порядку розподілу міждержавних перетинів, підписання відповідних угод ОСП з європейськими ОСП). З цією метою необхідно підписати операційні угоди, що регулюють діяльність об'єднаних РДН (SDAC) та ВДР (SIDC) між NEMO (за умови набуття Оператором ринку офіційного статусу NEMO в Україні), та між ОСП, а також операційні угоди NEMO-NEMO;
- започаткувати торгівлю на об'єднаних ринках SDAC та SIDC в рамках Market Coupling за умови виконання попередніх пунктів Стратегічного плану розвитку.

4. Організація надання інформаційно-консультативних послуг учасникам оптових енергетичних ринків.

4.1. Впровадження Оператором ринку «зареєстрованого механізму звітності» (RRM) відповідно до положень Регламенту Європейського парламенту та Ради (ЄС) від 25.10.2011 №1227/2011.

З метою підвищення рівня прозорості оптових енергетичних ринків України та впровадження на базі Оператора ринку «зареєстрованого механізму звітності» (RRM) необхідно:

у 2022 році:

- провести обмін досвідом з операторами ринку сусідніх країн для поглибленого вивчення європейської та світової практики здійснення операторами ринку функцій «зареєстрованого механізму звітності» (RRM);
- закупити та впровадити відповідне програмне забезпечення (RRM);
- підготувати необхідні зміни до внутрішніх документів, регламентів, наказів Оператора ринку, що регламентують виконання ним функцій

«zareєстрованого механізму звітності» відповідно до нормативно-правових актів щодо імплементації вимог REMIT в українське законодавство;

- впровадити механізм надання Оператором ринку звітності до НКРЕКП та розпочати звітування у разі прийняття відповідних змін до українського законодавства.

у 2023 – 2026 роках:

- закупити та впровадити відповідне програмне забезпечення (RRM);
- підготувати необхідні зміни до внутрішніх документів, регламентів, наказів Оператора ринку, що регламентують виконання ним функцій «zareєстрованого механізму звітності» відповідно до нормативно-правових актів щодо імплементації вимог REMIT в українське законодавство;

- впровадити механізм надання Оператором ринку звітності до НКРЕКП та розпочати звітування у разі прийняття відповідних змін до українського законодавства.

- провести аналіз нормативно-правових актів та підготовчі роботи для надання звітності до ACER після повної імплементації вимог REMIT в українське законодавство;

- здійснити підготовку та реєстрацію Оператора ринку в ACER у якості «zareєстрованого механізму звітності» (RRM);

- впровадити механізм надання звітності до ACER після повної імплементації вимог REMIT в українське законодавство та розпочати звітування до ACER.

4.2. Впровадження платформи для публікації інсайдерської інформації.

Для підвищення прозорості на оптових енергетичних ринках та покращення інформованості учасників щодо їх функціонування Оператор ринку має на меті створити платформу для публікації інсайдерської інформації. Для створення такої платформи необхідно:

у 2022 році:

- узгодити технічні вимоги до програмного забезпечення платформи для публікації інсайдерської інформації, у разі призначення Оператора ринку оператором платформи для публікації інсайдерської інформації;

- узгодити технічні вимоги до програмного забезпечення платформи для публікації аналітичної інформації;

- закупити та впровадити програмне забезпечення для функціонування платформи для публікації інсайдерської інформації на базі Оператора ринку, у разі призначення Оператора ринку оператором платформи для публікації інсайдерської інформації;

- закупити та впровадити програмне забезпечення для функціонування платформи для публікації аналітичної інформації на базі Оператора ринку;

- інтегрувати програмне забезпечення для візуалізації даних з метою посилення функції аналізу та прогнозування Оператором ринку, що збільшить прозорість на оптових енергетичних ринках;

- розробити проекти відповідних нормативно-правових актів та впровадити механізм доступу учасників оптових енергетичних ринків до платформ.

у 2023 – 2026 роках:

- узгодити технічні вимоги до програмного забезпечення платформи для публікації інсайдерської інформації, у разі призначення Оператора ринку оператором платформи для публікації інсайдерської інформації;

- розробити програмне забезпечення для функціонування платформи для публікації інсайдерської інформації на базі Оператора ринку (у разі необхідності), у разі призначення Оператора ринку оператором платформи для публікації інсайдерської інформації ;

- інтегрувати програмне забезпечення для візуалізації даних з метою посилення функції аналізу та прогнозування Оператором ринку, що збільшить прозорість на оптових енергетичних ринках;

- розробити проекти відповідних нормативно-правових актів та впровадити механізм доступу учасників оптових енергетичних ринків до платформ.

- забезпечити подальший розвиток платформи для публікації інсайдерської інформації, у разі призначення Оператора ринку оператором платформи для публікації інсайдерської інформації;

- забезпечити діяльність та розширити функціонал платформи для публікації інсайдерської інформації (за необхідності).

4.3. Надання аналітичних послуг учасникам ринку.

у 2023 – 2026 роках:

- узгодити технічні вимоги до програмного забезпечення платформи для публікації аналітичної інформації;

- впровадити програмне забезпечення (у разі необхідності) для функціонування платформи для публікації аналітичної інформації на базі Оператора ринку;

- розробити проекти відповідних нормативно-правових актів та впровадити механізм доступу учасників оптових енергетичних ринків до платформ;

- розробити методику прогнозування цін на ринку «на добу наперед» по суміжних країнах для надання послуг із прогнозування цін на ринку «на добу наперед» суміжних країн учасникам ринку;

- впровадити автоматизовану платформу для моделювання цін на спотових ринках електричної енергії суміжних країн;

- впровадити надання послуг із прогнозування цін на ринку «на добу наперед» суміжних країн учасникам ринку;

- забезпечити подальший розвиток платформи для публікації аналітичної інформації оптових енергетичних ринків шляхом розширення на інші ринки енергетичних продуктів (наприклад, газовий ринок);

- забезпечити подальший розвиток платформи для публікації аналітичної інформації оптових енергетичних ринків шляхом надання додаткової аналітики та сервісів;

- вдосконалити платформу для публікації аналітичної інформації оптових енергетичних ринків (за необхідності);

- вдосконалити автоматизовану платформу для моделювання цін на спотових ринках електричної енергії суміжних країн (за необхідності);

- забезпечити подальший розвиток платформи для моделювання цін на спотових ринках електричної енергії шляхом розширення списку країн, по яким здійснюється моделювання цін;

- забезпечити подальше надання послуг із прогнозування цін на ринку «на добу наперед».

Для підвищення рівня обізнаності учасників ринку електроенергії Оператор ринку планує запуснути надання консультацій в рамках інформаційно-консультативної послуги «Робота на ринку електричної енергії України».

Для організації забезпечення виконання надання такої послуги необхідно:

- дослідити попит на систематизовану інформацію про ринок електричної енергії серед учасників ринку;

- забезпечити та супроводжувати надання консультацій для учасників ринку на основі розроблених програм;

- забезпечити процес постійної актуалізації інформаційного наповнення програм консультацій;

- розробити додаткові програми консультацій з урахуванням попиту серед учасників ринку електричної енергії;

- вивчити можливості для запровадження Оператором ринку нових інформаційно-консультативних послуг;

- розробити вебресурс (landing page) для аналітичних послуг із відображенням версій для стаціонарних комп'ютерів та мобільних телефонів;

- забезпечити відображення розкладу консультацій наперед із внесенням таких розкладів на вебресурс (landing page).

5. Адміністрування електронної системи репортингу.

З метою здійснення адміністрування електронної системи репортингу АТ «Оператор ринку» у 2025-2026 роках необхідно:

- деталізувати регламенти, ролі та взаємодію користувачів електронної системи репортингу - суб'єктів ринку, операторів мінімальних запасів, відповідальних зберігачів в розумінні Закону України «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів», учасників ринку нафти та нафтопродуктів, акредитованих випробувальних лабораторій, органів з оцінки відповідності та центральних органів виконавчої влади, що пройшли електронну ідентифікацію в електронній системі репортингу та яким створено особисті електронні кабінети користувачів;

- налагодити системний обмін даними з Державною податковою службою України, Державною митною службою України, Міністерством юстиції України, Державною службою статистики України, а також канал

взаємодії для Міністерства енергетики України для прийняття управлінських рішень та здійснення належного контролю мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів, моніторингу обсягів обігу та контролю за якістю та безпечністю нафтопродуктів на внутрішньому ринку України.

- забезпечити приймання звітів про формування та зберігання мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів, автоматичну перевірку повноти та достовірності наданих даних, формування аналітичних звітів.
- забезпечити формування інформаційно-аналітичних звітів для органів державної влади та інших користувачів електронної системи репортингу.
- реалізувати механізм обліку та справляння плати за користування електронною системою репортингу, прозорі правила розрахунку та виставлення рахунків.

4.4. Ключові індикатори (кількісна оцінка).

Стратегічні цілі та ключові індикатори Оператора ринку протягом 2022 – 2026 років наведено у додатку 3 до цього Стратегічного плану розвитку.

Розділ 5. Ресурси.

З метою забезпечення досягнення стратегічних цілей, ефективного функціонування та подальшого розвитку Оператора ринку на усіх сегментах ринку електричної енергії, адміністрування електронної системи репортингу на ринку нафти та нафтопродуктів, оптимізації діяльності в Операторі ринку створено команду висококваліфікованого персоналу.

Для забезпечення діяльності торгівельного майданчика РДН та ВДР, створений департамент проведення торгів, департамент забезпечення ІТ та інформаційної безпеки, департамент спостереження за ринком, департамент аналізу ринку електричної енергії, а також відділи, які супроводжують проведення торгів (відділи реєстрації учасників ринків, платіжних операцій та ін.). Відповідно до затвердженої організаційної структури загальна чисельність працівників Оператора ринку на 01.12.2022 становить 130 осіб, які забезпечують стабільне функціонування та роботу системи розрахунків у щоденному режимі.

Для забезпечення здійснення функцій адміністратора електронної системи репортингу, створений відділ координації та звітності ринків нафти та нафтопродуктів.

Стратегічні цілі Оператора ринку, в тому числі спрямовані на підвищення продуктивності праці працівників, підвищення соціальної захищеності персоналу та збереження висококваліфікованого персоналу. Для забезпечення функціонування РДН та ВДР Оператором ринку затверджено організаційну структуру, яка забезпечує найбільш ефективне використання трудового потенціалу та високу ефективність роботи персоналу.

Між адміністрацією та профспілковим комітетом Оператора ринку з метою регулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин, узгодження інтересів працівників укладено Колективний договір, яким встановлюються мінімальні соціальні гарантії, компенсації та пільги,

передбачені Галузевою угодою між Міністерством енергетики та вугільної промисловості України, Фондом державного майна України, Всеукраїнським об'єднанням організацій роботодавців «Федерація роботодавців паливно-енергетичного комплексу України» і Профспілкою працівників енергетики та електротехнічної промисловості України.

Згідно з умовами Колективного договору витрати на професійну підготовку та перепідготовку працівників заплановані для забезпечення досягнення працівниками належного професійного рівня.

Професійний розвиток працівників Оператора ринку здійснюється шляхом організації їх професійного навчання на договірній основі у вищих навчальних закладах, в установах або організаціях з відривом та без відриву від виробництва та безпосередньо в Операторі ринку.

Професійне навчання працівників здійснюється для формування у працівників спеціальних знань, необхідних навичок та вмінь, що дають змогу підвищувати продуктивність праці, максимально якісно виконувати свої функціональні обов'язки. Організація професійного навчання працівників здійснюється згідно з фінансовими можливостями Оператора ринку, з урахуванням потреб власної діяльності та відповідно до вимог чинного законодавства.

Для реалізації стратегічних цілей, Оператор ринку планує проводити додаткове навчання та підготовку персоналу, яке дозволить підвищити ефективність роботи персоналу та забезпечить надання якісних послуг.

Оператор ринку несе відповідальність перед працівниками за створення найкращих умов для роботи, розвитку та реалізації власного потенціалу. У своїх відносинах з трудовим колективом Оператор ринку керується колективним договором, що є результатом соціального партнерства на локальному рівні. Для компанії важливим завданням є навчання працівників, збереження, розвиток існуючих та створення нових робочих місць.

Розвиток кадрового потенціалу є невід'ємною частиною кадрової політики Оператора ринку. Головною метою формування кадрового потенціалу Оператора ринку є забезпечення необхідними трудовими ресурсами, здатними вирішити завдання та досягти поставлених поточних і стратегічних цілей.

Так, у 2023 році з метою реалізації стратегічних цілей Оператора ринку, а саме забезпечення проведення нетінгових розрахунків на РДН та ВДР, бухгалтерського обліку та фінансового планування купівлі-продажу електричної енергії на єдиному європейському ринку та клірингових операцій, виконання функції «зареєстрованого механізму звітності» (RRM) тощо, планується створення нових робочих місць.

Для забезпечення стійкої позиції на ринку Оператор ринку безперервно підтримує високий кадровий потенціал розвитку, постійно розвивається та вдосконалюється, запроваджуючи обмін досвідом з закордонними партнерами.

Керуючись нормами Закону України «Про охорону праці» та Колективним договором Оператор ринку забезпечує створення безпечних умов праці для працівників Оператора ринку, підвищення існуючого рівня охорони праці, проведення попереднього (при прийнятті на роботу) і періодичних (протягом

трудової діяльності) медичних оглядів, проходження навчання та інструктажів з питань охорони праці та пожежної безпеки, виконання правил пожежної безпеки, створює у приміщеннях Оператора ринку умови праці, які відповідають санітарним нормам, забезпечує ліками невідкладної допомоги, очищеною питною водою, проводить за кошти Оператора ринку страхування працівників за програмою добровільного медичного страхування з метою покращення соціальної політики Оператора ринку, підвищення рівня соціальної захищеності, поліпшення якості їх медичного обслуговування.

З метою забезпечення безперервності та оперативності процесу торгів електричною енергією Оператор ринку впроваджує інноваційні інформаційні технології, максимальну автоматизацію та цифровізацію бізнес-процесів, зокрема:

- в Операторі ринку здійснюється щоденний огляд РДН та ВДР, а саме, на офіційному вебсайті в розділі «Аналіз РДН та ВДР» оприлюднюються аналітичні матеріали щодо обсягів, структури та середньозважених цін купівлі-продажу електричної енергії на РДН/ВДР в щоденному, місячному та річному розрізі, інформація щодо погодинного порівняння цін та обсягів на РДН/ВДР, детальний аналіз заявлених обсягів електричної енергії тощо;

- фахівцями Оператора ринку розроблений та впроваджений спеціалізований програмний комплекс «Система торгівлі електричною енергією (ETS/UA)», який дозволяє здійснювати перевірку результатів роботи програмного комплексу XMtrade/PXS в частині визначення ціни електричної енергії та обсягу купівлі-продажу електричної енергії на ринку «на добу наперед» шляхом незалежного розрахунку. Також, розроблено Модуль для проведення торгів електричною енергією за двосторонніми договорами та проведено тестування зазначеного програмного забезпечення, до якого залучено більше 100 компаній;

- розроблено програмне забезпечення для автоматичного формування та подальшого складання актів купівлі-продажу електричної енергії та актів приймання-передачі наданих послуг на РДН/ВДР в електронному вигляді з використанням кваліфікованого електронного підпису. Це дозволить значною мірою спростити та оптимізувати бізнес-процес складання зазначених актів як для «Оператора ринку» так і для учасників РДН/ВДР;

- впроваджено Систему реєстрації звернень NESK (CP3) для можливості прозорості комунікації між учасниками ринку та Оператором ринку у питаннях роботи програмного комплексу XMtrade/PXS, який використовується для організації та проведення торгів РДН та ВДР. CP3 дозволяє оптимізувати та формалізувати відносини з контрагентами під час роботи на РДН та ВДР, надавати їм вичерпні відповіді та рекомендації.

Співробітники Товариства здійснюють інформаційне забезпечення діяльності Оперативного енергетичного штабу із забезпечення моніторингу проходження підприємствами ПЕК осінньо-зимового періоду 2021/2022, 2022/2023 рр., який створено Міністерством енергетики України, згідно з відповідним положенням. Фахівці Оператора ринку забезпечують функціонування єдиної інформаційної платформи для збору, обробки,

узагальнення та аналізу інформаційних даних, в тому числі за допомогою програмного забезпечення.

Відповідно до Порядку функціонування та ведення електронної системи репортингу з метою покриття витрат з обслуговування електронної системи репортингу адміністратор стягує плату за надання:

1) річного доступу до електронної системи репортингу для всіх користувачів (крім центральних органів виконавчої влади) - у розмірі, що відповідає затвердженій Міненерго калькуляції операційних та інших витрат з утримання електронної системи репортингу, але не більше десяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб;

2) місячного доступу до електронної системи репортингу для всіх користувачів (крім центральних органів виконавчої влади) - у розмірі, що відповідає затвердженій Міненерго калькуляції операційних та інших витрат з утримання електронної системи репортингу, але не більше одного прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Адміністратор подає щороку до 1 грудня року, що передує звітному, на погодження Міненерго калькуляцію операційних та інших витрат з утримання електронної системи репортингу з визначенням розмірів плати за доступ до електронної системи репортингу для погодження до 25 грудня року, що передує звітному.

Отже, джерелами фінансування обслуговування електронної системи репортингу після впровадження повнофункціональної версії планується залучити кошти суб'єктів господарювання – учасників ринку нафти та нафтопродуктів.

З метою виконання стратегічного плану розвитку та забезпечення функціонування ринку електричної енергії, а також виконання зобов'язань перед партнерами і державою Оператор ринку в 2022 – 2026 роках планує здійснити капітальні інвестиції в сумі 195 526,1 тис. грн з них: в 2022 році – 33 466,0 тис. грн, в 2023 році – 34 318,5 тис. грн, в 2024 році – 31 914,8 тис. грн, в 2025 році – 39 030,5 тис. грн та в 2026 році – 56 796,3 тис. грн. Для подальшого розвитку Оператор ринку в 2022 – 2026 роках планується придбання нового обладнання, програмного забезпечення та проведення модернізації.

Джерелами фінансування капітальних вкладень будуть власні кошти Товариства (амортизаційні відрахування та прибуток).

Розділ 6. Потенційні ризики та управління ризиками.

У зв'язку з військовою агресією росії проти України з лютого 2022 року існує ряд загроз та ризиків щодо сталого функціонування ринку електричної енергії в Україні. Оператор ринку у процесі свого функціонування зазнає впливу різноманітних видів ризиків. При цьому, існує можливість певною мірою прогнозувати настання ризикових подій та вживати заходів для зниження ступеню ризику.

Стабілізаційні заходи, що проводяться Міністерством енергетики та НКРЕКП, дозволяють учасникам ринку й надалі провадити свою діяльність за

існуючими Правилами ринку, але існують такі ризики, передбачити які немає можливості. Так, внаслідок масованих ракетних атак на енергетичну систему, енергосистема України, що працює синхронно з європейською, зазнала значних пошкоджень, що навіть призвело до настання надзвичайної ситуації в Україні на ринку електричної енергії. Цілями ракетних атак є об'єкти генерації, що спричиняє їх зупинку та значний дефіцит у енергосистемі країни, об'єкти енергетичної інфраструктури, які спричиняють аварійні відключення в усіх регіонах України. Враховуючи суттєвий обсяг пошкоджень, а також несприятливі погодні умови, ремонтні роботи щодо усунення пошкоджень в електричних мережах значно ускладнюються.

Наслідки ракетних атак на енергосистему України також відчують сусідні країни через відсутність можливості експорту електричної енергії до країн Європи, втрати зв'язку в технологічно спільній електричній мережі (наприклад, стрибки частоти) країн ЄС, Молдови та України.

Управління ризиками в Операторі ринку побудоване на міжнародних стандартах менеджменту ризиків. Товариство працює над унеможливленням операційних, фінансових, корупційних, ринкових та ІТ-ризиків. Впроваджена, зокрема, система внутрішнього контролю за фінансово-господарською діяльністю, що дозволяє своєчасно виявити незаконне або неефективне використання активів.

З метою управління операційним ризиком у Товаристві (ймовірність виникнення прямих або непрямих втрат (збитків) в результаті недоліків чи помилок у внутрішніх процесах Товариства, в діях співробітників, в роботі інформаційно-комп'ютерних систем або внаслідок зовнішнього впливу) запроваджена система внутрішнього контролю за фінансово-господарською діяльністю для досягнення поставлених цілей з питань: достовірності фінансової і управлінської інформації; економічності та ефективності діяльності Товариства; належного збереження та раціонального використання фінансових і матеріальних ресурсів; дотримання законодавства та внутрішніх регламентуючих документів при здійсненні операцій; запобігання та викриття фальсифікацій та помилок; забезпечення стабільного та ефективного функціонування.

Система внутрішнього контролю впроваджена в усіх структурних підрозділах та забезпечує своєчасне виявлення незаконного або неефективного використання активів.

Чинним законодавством, що регулює діяльність на РДН та ВДР, а саме: купівлю-продаж електричної енергії, практично нівельовано фінансовий ризик (кредитний ризик, ризик ліквідності, ринковий ризик), який пов'язаний з імовірністю втрат фінансових ресурсів (грошових коштів), через неналежне виконання контрагентами своїх зобов'язань, зміну кон'юнктури ринку, вартості товару на ринку, ризик виникнення заборгованості за такими операціями.

Однак, у 2021 році значно зросли ризики nereєстрації/несвоєчасної реєстрації з боку контрагентів (продавців) податкових накладних за результатами операцій купівлі-продажу електричної енергії. У зв'язку з порушенням термінів реєстрації податкових накладних продавцями електричної

енергії, Товариство додатково сплатило до бюджету недоотриману суму податкового кредиту у розмірі 44 млн. грн (45% від обсягів сплаченого у 2021 році ПДВ) за рахунок власних обігових коштів. Сплата додаткових податкових зобов'язань може призвести до дефіциту обігових коштів, необхідних для забезпечення господарської діяльності Товариства. З метою управління цим ризиком Оператор ринку запроваджує комплекс заходів, зокрема, застосування штрафних санкцій за порушення термінів реєстрації та/або нереєстрації з боку продавців електричної енергії податкових накладних. У 2021 році були внесені зміни до Правил РДН та ВДР, які передбачають можливість застосування таких штрафних санкцій.

Ринковий ризик полягає у зміні обсягу купівлі-продажу електричної енергії, що може негативно впливати на фінансові показники Товариства. Водночас, Правила РДН та ВДР дозволяють звернутися до НКРЕКП щодо зміни тарифу на здійснення операцій з купівлі-продажу на РДН та ВДР з метою коригування доходів, що є дієвим механізмом управління даним ризиком. Оператором ринку також ініціюється процедура створення спеціального фонду, задля мінімізації даного ризику.

Також, у 2021 році була визначена та оброблена низка ризиків, пов'язаних з інформаційною безпекою Оператора ринку.

Можливі ризики, пов'язані з реалізацією стратегічних цілей Оператора ринку, та способи їх подолання:

1. У сфері організації та проведення електронних аукціонів з купівлі-продажу електричної енергії на товарних біржах (за двосторонніми договорами):

1.1. Відмова НКЦПФР у видачі відповідної(-их) ліцензії(-ій) та/або відмова в реєстрації НКЦПФР правил товарної біржі.

Спосіб подолання: усунення зауважень та/або можливих причин відмови. За необхідності звернення до регуляторних та законодавчих органів з пропозиціями щодо внесення змін до нормативно-правових документів.

1.2. Внесення змін до нормативно-правових актів, що унеможливають діяльність Оператора ринку в частині проведення електронних аукціонів з купівлі-продажу електричної енергії на товарних біржах (за двосторонніми договорами).

Спосіб подолання: звернення до регуляторних та законодавчих органів.

1.3. Низька активність/відсутність активності учасників електронних аукціонів.

Спосіб подолання: надання додаткових стимулів для учасників електронних аукціонів.

2. У сфері клірингу та REMIT:

2.1. Регуляторний або законодавчий.

Неприйняття відповідних регуляторних або законодавчих актів, що може унеможливити виконання функцій.

Спосіб подолання: звернення до регуляторних та законодавчих органів та робота над прийняттям відповідних актів.

2.2. Конкурентні види діяльності.

Можливість такої ситуації коли кількість учасників менше запланованої.

Спосіб подолання: зміна цінової політики для створення більш сприятливих умов для учасників та їх залучення.

2.3. Фінансування.

Недостатність фінансування для виконання функцій.

Спосіб подолання: міжнародна фінансова допомога та кредитування.

3. У сфері Market Coupling:

3.1. Відсутність коштів на придбання доступу до алгоритму Market Coupling EUPHEMIA через зменшення обсягів торгів на РДН.

Спосіб подолання: підтримка з боку держави, а також міжнародних організацій та фондів (EBRD, World Bank, USAID та ін.).

3.2. Неприйняття необхідної нормативної бази, на основі якої забезпечуватиметься процес функціонування Market Coupling та NEMO.

Спосіб подолання: звернення Оператора ринку до відповідних органів з проханням прискорення розробки необхідних нормативних актів, а також надання експертної підготовки проєктів таких актів.

3.3. Відсутність змін до податкового законодавства, оскільки впровадження Market Coupling передбачає не лише імплементацію положень європейського законодавства у сфері енергетики.

Спосіб подолання: розроблення пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства, з метою врегулювання податкових питань при об'єднанні ринку електричної енергії України з об'єднаним ринком електричної енергії Європи.

3.4. Неукладання НЕК «Укренерго» необхідних договорів для забезпечення взаємодії з іншими ОСП.

Так як частиною Market Coupling є імпорт або експорт електроенергії, існує ризик щодо неможливості здійснювати торгівлю електричною енергією в об'єднаному з ЄС ринку у разі відсутності виділення та узгодження пропускнуої спроможності міждержавних перетинів для Market Coupling.

4. У сфері впровадження платформи для публікації інсайдерської інформації.

4.1. Впровадження платформи для публікації інсайдерської та аналітичної інформації Оператора ринку можливе після імплементації положень законодавства Європейського Союзу про доброчесність, прозорість та запобігання спотворенню конкуренції на оптових ринках в українське законодавство.

4.2. Призначення АТ «Оператор ринку» оператором платформи для публікації інсайдерської інформації.

Передумовою створення платформи для публікації інсайдерської інформації є імплементація Регламенту ЄС від 25.10.2011 № 1227/2011 в українське законодавство. На сьогодні, у Верховній Раді України зареєстровані декілька проєктів відповідних законів, що мають регулювати зазначену діяльність. При цьому, вони ще знаходяться на розгляді у Верховній Раді України. У зв'язку з цим призначення АТ «Оператор ринку» оператором платформи для публікації інсайдерської інформації та впровадження

Товариством такої платформи залежить від прийняття нормативно-правових актів України.

Спосіб подолання: і свого боку, Оператором ринку було розглянуто та направлено пропозиції до відповідних законопроектів, представники Товариства беруть участь у робочих зустрічах, консультаціях, нарадах щодо імплементації положень законодавства Європейського Союзу про доброчесність, прозорість та запобігання спотворенню конкуренції на оптових ринках.

5. У сфері надання аналітичних послуг.

5.1. Відсутність коштів для впровадження та обслуговування відповідного програмного забезпечення.

Спосіб подолання: підтримка з боку держави, а також міжнародних організацій та фондів (USAID та ін.).

5.2. Технічні ризики коректної та безперебійної роботи програмного забезпечення, на основі якого здійснюється моделювання цін на спотових ринках електричної енергії суміжних країн та надання послуг учасникам ринку із прогнозування цін на РДН суміжних країн.

Спосіб подолання: здійснення своєчасного технічного обслуговування та інших необхідних заходів.

5.3. Внаслідок подальшої ескалації військового конфлікту, існує ризик відтоку кваліфікованих кадрів.

Спосіб подолання: професійний розвиток працівників.

6. У сфері адміністрування електронної системи репортингу.

6.1. Скасування наказу Міністерства енергетики України щодо визначення Оператора ринку адміністратором електронної системи репортингу.

Спосіб подолання: усунення зауважень та/або можливих причин скасування наказу, звернення до Міністерства енергетики України.

6.2. Внесення змін до нормативно-правових актів, що унеможливають діяльність Оператора ринку з адміністрування електронної системи репортингу.

Спосіб подолання: звернення до Міністерства енергетики України з пропозиціями щодо внесення змін до нормативно-правових актів.

6.3. Низька активність/відсутність активності учасників ринків нафти та нафтопродуктів щодо реєстрації та/або внесення звітної інформації до електронної системи репортингу.

Спосіб подолання: проведення інформаційних кампаній та навчання для учасників ринків про призначення системи, порядок користування та наслідки невиконання обов'язків; створення служби підтримки для консультацій та швидкого вирішення проблем; регулярне публічне висвітлення необхідності реєстрації та подання звітності на виконання нормативно-правових актів; спрощення процесів реєстрації та подання звітності, автоматизація звітності, інтеграція з інформаційними системами учасників ринків для автоматичного отримання інформації.

6.4. Відсутність коштів для належного обслуговування електронної системи репортингу.

Спосіб подолання: залучення більшої кількості учасників ринків нафти та нафтопродуктів з метою покриття витрат з обслуговування електронної системи репортингу.

6.5 Технічні ризики коректної та безперебійної роботи програмного забезпечення електронної системи репортингу.

Спосіб подолання: здійснення своєчасного технічного обслуговування та інших необхідних заходів.

Розділ 7. Ключові показники результатів діяльності.

Ключові показники результатів діяльності у разі досягнення поставлених цілей та реалізації завдань Стратегічного плану розвитку АТ «Оператор ринку» на 2022 – 2026 роки наведено у додатку 4.

1. Організація та проведення електронних аукціонів з купівлі-продажу електричної енергії на товарних біржах (за двосторонніми договорами).

Організація та проведення електронних аукціонів:

- забезпечить ринковий механізм формування ціни на електричну енергію на ринку двосторонніх договорів;
- дозволить визначати індикативи ціни на електричну енергію за результатами електронних аукціонів;
- підвищить прозорість та ліквідність ринку двосторонніх договорів та посилить конкуренцію на ринку електричної енергії;
- спростить організацію загального клірингу на ринку електричної енергії.

2. Запровадження клірингу при здійсненні купівлі-продажу електричної енергії на товарних біржах (за двосторонніми договорами).

Запровадження клірингової діяльності на товарних біржах:

- суттєво зменшить кількість операцій та, відповідно, і вартість таких операцій та час на здійснення всіх розрахунків;
- зменшить витрати на забезпечення фінансових гарантій для учасників ринку електричної енергії (при здійсненні неттінгових операцій);
- дозволить проводити фінансові операції щоденно у режимі 24/7 на всіх сегментах ринку електричної енергії України;
- прискорить оборотність коштів на ринку;
- підвищить ліквідність;
- дозволить керувати ризиками невиконання укладених договорів;
- нівелює наслідки можливого дефолту однієї із сторін договору;
- гарантуватиме виконання зобов'язань за укладеними договорами, в тому числі оплату по укладеним договорам та виконання фізичної поставки за ними;
- створить умови для розвитку фінансових інструментів, що дозволить залучити іноземних гравців.

3. Об'єднання ринку електричної енергії України з ринками суміжних країн.

- дозволить інтегрувати об'єднану енергетичну систему України до транс'європейських електричних мереж та об'єднати ринки електричної енергії

України та країн Європейського Союзу, держав Енергетичного Співтовариства, що призведе до максимізації загальної економічної вигоди всіх учасників ринку;

- дозволить більш ефективно взаємодіяти між учасниками ринку в процесі виробництва, передачі, розподілу, купівлі-продажу, та безпечного постачання електричної енергії споживачам;

- підвищить конкуренцію на ринку електричної енергії;

- дозволить залучити інвестиції у електроенергетичну галузь;

- дозволить створити передумови для інтеграції об'єднаної енергетичної системи України до транс'європейських електричних мереж та об'єднання торгових майданчиків ринків електричної енергії України та країн Європейського Союзу, а також держав, що є сторонами Договору про заснування Енергетичного Співтовариства.

4. Організація надання інформаційно-консультативних послуг учасникам оптових енергетичних ринків.

4.1. Впровадження Оператором ринку «зареєстрованого механізму звітності» (RRM) відповідно до положень Регламенту Європейського парламенту та Ради (ЄС) від 25.10.2011 №1227/2011.

Впровадження на базі Оператора ринку функцій «зареєстрованого механізму звітності» (RRM):

- надасть НКРЕКП дієвий інструмент для здійснення функції моніторингу;

- зменшить навантаження на учасників оптових енергетичних ринків в частині звітування щодо операцій з оптовими енергетичними продуктами Регулятора, а в подальшому ACER;

- дозволить учасникам оптових енергетичних ринків уникнути подвійного звітування у разі здійснення операцій з оптовими енергетичними продуктами на декількох оптових енергетичних ринках;

- забезпечить прозорість оптових енергетичних ринків та дозволить попереджувати зловживання учасників на цих ринках відповідно до вимог REMIT.

4.2. Впровадження платформи для публікації інсайдерської інформації.

Оприлюднення інсайдерської інформації на відповідній платформі:

- дозволить усім учасникам мати рівний доступ до інсайдерської інформації;

- підвищить рівень інформованості учасників оптових енергетичних ринків щодо їх функціонування, дасть змогу учасникам та іншим зацікавленим сторонам самостійно оцінити загальну ситуацію на оптових енергетичних ринках та полегшить процес прийняття відповідних рішень учасниками на оптових енергетичних ринках;

- дозволить зменшити вплив наслідків можливої торгівлі інсайдерською інформацією (зацікавленість);

4.3. Надання аналітичних послуг.

Функціонування платформи з моделювання цін та надання послуг з прогнозування цін на РДН суміжних країн:

- отримання доступу до статистичної та актуальної інформації щодо цін РДН європейських країн;
- дозволить учасникам ринку використовувати таку інформацію для прийняття рішень, планування подальшої діяльності, оцінки рівня можливих прибутків/збитків та ін.
- підвищить рівень інформованості та залученості до співпраці учасників ринку з Оператором ринку;
- використання послуг Оператора ринку з доступу до агрегованих даних щодо різних сегментів ринку на сайті Товариства забезпечить користувачів додатковою інформацією для прийняття торгових рішень;
- проведення консультацій в рамках послуги «Робота на ринку електричної енергії України» підвищує кількість фахівців, збільшує їхній рівень поінформованості та обізнаності учасників щодо функціонування ринку.

5. Адміністрування електронної системи репортигу:

- Забезпечить своєчасне та достовірне збирання даних про ринок нафти та нафтопродуктів;
- Дозволить контролювати виконання вимог щодо мінімальних запасів пального відповідно до Директиви 2009/119/ЄС;
- Підвищить прозорість і оперативність прийняття управлінських рішень у сфері мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів.
- Забезпечить оперативне формування аналітичних матеріалів для органів державної влади.

Розділ 8. Висновки.

Організація та проведення Оператором ринку електронних аукціонів з купівлі-продажу електричної енергії за двосторонніми договорами дозволить запровадити європейську практику, де зазначена діяльність зосереджена на платформах операторів ринку, що забезпечить зручність для учасників ринку, підвищить прозорість та ліквідність на ринку двосторонніх договорів, спростить організацію клірингу та, як наслідок, зменшить фінансові витрати учасників ринку електричної енергії. Це сприятиме реалізації Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 року № 605-р в частині збільшення до 2025 року частки біржової торгівлі енергоносіями в країні до 50%.

Запровадження клірингової діяльності на товарних біржах дозволить скоротити час на перерахування коштів, зменшити кількість і вартість таких операцій та витрати на забезпечення фінансових гарантій для учасників, прискорити оборотність коштів на ринку. Головними перевагами запровадження повноцінної клірингової діяльності є гарантування оплати по укладених договорах, виконання поставки за ними та убезпечення сторін договорів від їх невиконання зі сторони контрагента.

Об'єднання ринків електричної енергії України та Європи стане суттєвим кроком на шляху до ринкової інтеграції України з Європейським Союзом та

дозволить Україні виконати міжнародні зобов'язання, підвищити безпеку постачання електричної енергії та покращити макрофінансовий стан країни.

Впровадження Оператором ринку функції «zareєстрованого механізму звітності» (RRM) збільшить рівень прозорості оптових енергетичних ринків України, надасть можливість здійснення передачі даних щодо транзакцій учасників оптових енергетичних ринків відповідно до вимог REMIT шляхом звітування до НКРЕКП, а в подальшому – до ACER.

Прозорість та вільний доступ до інформації є ключовими елементами забезпечення конкурентоспроможності, ефективності, прозорості та доброчесності оптових енергетичних ринків. Оприлюднення інсайдерської інформації допоможе учасникам ринку всебічно оцінити загальну ситуацію на оптових енергетичних ринках та полегшить процес прийняття відповідних рішень на оптових енергетичних ринках.

Доступ до аналітичної інформації, платформи з моделювання цін на РДН суміжних країн та отримання послуг з їх прогнозування допоможуть учасникам ринку ефективно планувати та розраховувати наслідки своєї участі при здійсненні експортно-імпортних операцій.

Адміністрування електронної системи репортингу забезпечить централізований облік та контроль ринків нафти та нафтопродуктів, сприятиме своєчасному прийняттю управлінських рішень, підвищить прозорість і надійність інформаційної інфраструктури та створить надійну основу для інтеграції національних ринків до європейських стандартів.

Забезпечення доступу до агрегованої торгової інформації щодо різних сегментів ринку електричної енергії та підвищення рівня обізнаності, отримання систематизованих знань про ринок дозволить знизити ризики для учасників ринку та підвищити імідж Оператора ринку як надійного надавача якісних, кваліфікованих та професійних послуг.

Соціальним ефектом реалізації стратегічних цілей та завдань стане створення Оператором ринку найкращих умов для роботи, розвитку та реалізації потенціалу працівників Оператора ринку. Крім того, в період 2022 – 2026 років в результаті реалізації стратегічних цілей Оператором ринку буде створено додатково нові робочі місця та поступово підвищено середньомісячну заробітну плату працівників, що стане фінансовим аспектом розвитку трудового потенціалу та стимулом для підвищення продуктивності праці.

Розвиток кадрового потенціалу Оператора ринку є важливим стратегічним напрямком розвитку та засобом досягнення стійких конкурентних переваг в умовах конкурентного ринку.

В.о. генерального директора

Олександр ГАВБА